

Anmeldelser

Havørnenes Danmark

Erik Ehmsen, Mogens Hansen & Helge Sørensen. 192 sider, mange fotos. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, 2009. ISBN: 978-87-02-08275-3. Pris kr. 299 i Naturbutikken.

Dette er historien om en af de største og mest overraskende succeser i den danske natur i de sidste 100 år. Bogens 19 kapitler omhandler stort set alle aspekter af Havørnens historie i Danmark, fra de ældste fund i køkkenmøddinger fra for omkring 9000 år siden og frem til i dag. Der lægges især vægt på havørnebestanden i perioden fra genindvandringen i 1995/96 til 2009, hvor der registreredes 30 par. Bogen fortæller således historien om en fugl, der er i fremgang.

Det er opløftende at læse om en fugl, der efter at have været forsvundet fra den danske natur i næsten 100 år er genindvandret og nu klarer sig så godt, at den nuværende bestand måske er den største fund i landet nogensinde. Og der er ikke noget, der tyder på, at fremgangen stopper her, så måske har vi 100-150 par om 50 år – det er i hvert fald forfatterens bud. Mulighederne for Havørnen i Danmark synes altså bedre end nogensinde, hvilket ikke mindst skyldes DOFs indsats gennem mange år – fredning, vinterfodring og formidling. Projekt Ørn, som startede i 1991, havde til formål at holde på de ørne, som gæstede Danmark om vinteren og som, hvis forholdene var til det, eventuelt ville slå sig ned og begynde at yngle i landet. Det lykkedes, men overraskende nok var det ikke skandinaviske fugle, som slog sig ned i Danmark – alle kendte ringmærkede ynglefugle er kommet fra Tyskland, primært Slesvig-Holsten, hvor havørnebestanden voksede fra 3-4 par omkring 1980 til 16 par i 1995. I hele Tyskland (primært det tidligere Østtyskland) steg bestanden fra 120 par i 1975 til næsten 275 par i 1995.

Bogen er et mesterværk, som bør pryde enhver hjem hos folk med interesse for rovfugle og den danske natur. Ud over den informative tekst og tabellerne og kortene er bogen rigt illustreret med fremragende fotos fra to af landets bedste fuglefotografer. Ikke alt vedr. tilstanden i den danske natur er, som man kunne ønske, men når det gælder de store vingefang – Kongeørn, Havørn, Rød Glente, Skestork, Trane og Stor Hornugle – er det svært at få armene ned. Det er ikke til at fatte, at netop disse arter har det så godt her til lands, når så mange andre kæmper for at overleve.

Hans Pinstrup

Guide til Norges fugleliv

Bjørn Olav Tveit. De beste lokalitetene og mest eftertraktede artene. 670 sider, uindb. Ørn Forlag, Bekkestua, 2010. ISBN 9788299806206. Pris Nkr 398.

Denne længe ventede bog er en vejviser til fuglelokaliteter i Norge inkl. Svalbard. Forfatteren er tidligere leder af Utsira Fuglestation

Bogen indledes med nogle afsnit om bogen og dens brug, om vejr, overnatning og opførsel i felten samt allemannsretten og Friluftsløven. Derefter følger over 350

lokalitetsbeskrivelser, hvor hvert fylke (amt) får sit kapitel, indledt med et oversigtskort og en beskrivelse af fylkets ornitologiske karakter. Nummerering på kortet gør det nemt at finde lokaliteterne i teksten. For hver lokalitet gives koordinater (praktisk for GPS-brugere) og en kort liste over de væsentligste arter, der er kendt fra lokaliteten. For større lokaliteter gives et særkort med markeringer af gode udsigtsposter m.v. Den efterfølgende beskrivelse er ganske detaljeret og har også noter om hvilke dage, vindretninger etc., der øger chancen for bestemte arter. Der er rutevejledninger for alle lokaliteter. Et fint underkapitel til hver lokalitet er Taktikk med oplysninger om ruter, fugles gemmesteder og lignende – her får man lokalkundskaben med! Der oplyses også grundigt om fredninger, og flere lokaliteter – især ved kysten – har særlige afsnit om vjert.

Alle de lokaliteter, jeg kender, er velbeskrevne og har gode tips, heriblandt nogle jeg glæder mig til at teste næste gang jeg kommer forbi. Særlig grundigt tjekkede jeg beskrivelsen af området Vellamelen i Nord-Trøndelag, beskrevet under Steinkjerfjærene. Her står, at det er et af det vigtigste rasteområder for Kortnæbbet Gås, af hvilken man kan se op til 15000 individer. Sandt nok, og det er et fantastisk syn, når en Havørn skræmmer hele flokken på vingerne.

Det er en meget nyttig bog, som ikke mindst ved korte besøg kan spare kostbar tid. Den inspirerer også til yderligere rejser til det smukke land. Selv kunne jeg have haft god brug for den på mine ture.

Jannik Hansen

Reed and Bush Warblers

Peter Kennerley & David Pearson. 712 sider, 42 farvetavler af Brian Small, mange farvefotos, udbredelseskort og illustrationer, indb. Christopher Helm, London, 2010. ISBN 978-0-7136-6022-7. Pris kr. 698 i Naturbutikken.

Finn Salomonsen talte ofte om "de sydamerikanske rædsler", hvormed han vist især sigtede til Tyrannfluesnapperne. Men som denne bog om de 112 arter i slægterne *Acrocephalus*, *Locustella* og *Cettia* demonstrerer, kan den Gamle Verden godt være med, når det gælder uanseligt tegnede, "svære" fuglearter.

Om forfatterne kan siges, at Peter Kennerley har skrevet mange artikler om feltbestemmelse, har været medforfatter på *The Avifauna of Hong Kong* (2001), og nu er assisterende redaktør af *British Birds*. David Pearson har boet mange år i Afrika og har undervist på universitetet i Nairobi, har været en ledende skikkelse inden for ringmærkning i Afrika, og har bidraget til *Birds of East Africa* (1980) og *Birds of Kenya and Northern Tanzania* (1996).

Hovedvægten er lagt på arts- og racebestemmelse, såvel i felten som i hånden, mens andre områder, f.eks. adfærd og ynglebiologi, kun omtales kort eller slet ikke. Vingestrukturen for håndsvingfjerene er illustreret for alle arter og desuden vist i et skema (med ascendent numme-

tering, altså fra den yderste til den inderste, hvilket ikke er normen i dag). Mål fra levende fugle og museumsskind (der skrumper 1-2%) er angivet, sidstnævnte i et appendix. Dragtbeskrivelserne er meget udførlige, og derfor er den overskuelige oversigt i Appendix 5 meget velkommen – den viser de vigtigste forskelle mellem 46 vanskelige arter. Udbredelseskortene er store nok til at selv udbredelsen af små bestande, og udbredelsen af underarter, kan vises. Farvetavlerne viser alle arter i stort format med stor detaljerigdom. Det øvrige billedmateriale er tilsvarende righoldigt, f.eks. vises ti fotos af Rørsangeren. Under denne art bliver man belært om forskellen mellem nominatformen og den østlige *fuscus*, og om de store geografiske forskelle. Bogen er spækket med detaljer, lige fra forskellen i fodstruktur hos *Acrocephalus*- og *Locustella*-arterne til øjenfarven hos unge Rørsangere og Drosselsrørsangere, og selv tungepletter omtales.

I grundighed ligner bogen andre udgivelser i Helms-serien: *Gulls*, *Sylvia Warblers* og *Pipits and Wagtails*. Den primære målgruppe må derfor være ambitiøse feltornitologer og især ringmærkere. Men som det gedigne værk, den er, vil den sikkert også appellere til en del bogelskere.

Johannes Erritzøe

Parrots of the World

Joseph M. Forshaw. 328 sider, 146 farvetavler, 356 udbredelseskort, uindb. Christopher Helm, London, 2010. ISBN 978-1-4081-3034-6. Pris kr. 225 i Naturbutikken.

Joseph Forshaw må være noget så nær den største kender af papegøjer i verden. I 1973 udgav han *Parrots of the World* med pragtfulde farvetavler af Wilhelm T. Cooper, og den blev en stor succes med flere genoptryk. I 2006 udkom hans *Parrots of the World, an Identification Guide* i stort format, med fine illustrationer af Frank Knight. I den foreliggende felthåndbog genfindes farvetavlerne fra dette værk i lidt formindsket udgave, med meget korte tekster samt udbredelseskort på samme opslag. To af arterne fra 2006-bogen er her erklæret uddøde, nemlig Paradissangeparakitten fra Australien og Havblå Ara fra Sydamerika.

Har man allerede Forshaws bog fra 2006, vil det være meningsløst at anskaffe den nye, med mindre man har brug for den i felten. Besidder man *Parrots* fra Pica Press (Tony Juniper & Mike Parr, 1998), er man også godt hjulpet, men har man ingen af disse bøger, kan denne field guide anbefales.

Johannes Erritzøe

Field guide to the wildlife of New Zealand

Julian Fitter. 276 sider, tre kort og mange farvefotos, hft.. A & C Black, London, 2010. ISBN 978-1-4081-0865-0. Pris £ 16,99.

Julian Fitter er det meste af året bosat i New Zealand. Han har tidligere skrevet *Wildlife of the Galapagos* og er medforfatter til *Albatross: Their world, their ways*. New Zealand udgør en isoleret øgruppe, der har været afskåret fra omverdenen i 70-80 millioner år, og 80% af planterne og

landdyrene er endemiske. Blandt sidstnævnte er der kun to pattedyr, begge flagermus. Blandt fuglene udvikledes et stort antal ikke-flyvende arter, hvoraf de fleste i dag er uddøde. Det samlede antal fuglearter truffet på øerne i nyere tid er under 300. Heraf er 148 lokale plus 14 indførte arter beskrevet og afbildet i bogen, idet hvert opslag viser 7-8 arter og beskriver deres vigtigste kendetegn samt udbredelse, adfærd og ynglebiologi. Af øvrige dyr behandles tilsvarende ni marine og 13 landlevende pattedyr samt de hyppigst forekommende padder, krybdyr, edderkopper og insekter. Den sidste halvdel af bogen er helliget træer og andre planter, mens et indledende kapitel beskriver øernes meget afvekslende natur.

De viste fotos er gennemgående af høj kvalitet og er i forbindelse med den ledsagende tekst tilstrækkelige til en sikker artsbestemmelse. Bogen kan varmt anbefales til alle besøgende i New Zealand, der også interesserer sig for andet end fugle. Men til fuglene vil en af de gængse field guides nok være nødvendig.

Johannes Erritzøe

Også modtaget:

Svinet

Liat Romme Thomsen. 35 sider, mange farveillustrationer, hft. Natur og Museum nr 4, 2009. Naturhistorisk Museum, Århus. ISBN 978-87-91779-21-3. Pris kr. 60.

Efter 2. Verdenskrig var der i Danmark 200 000 landbrug med svineproduktion, og i gennemsnit leverede de hver 12-13 svin om året. I dag er der kun 7213 bedrifter, men de leverer 21 millioner slagtesvin om året. Dette hæfte beskriver udviklingen og omtaler desuden dyrevelfærd, svins anvendelse som forsøgsdyr og organdonorer, og andet – men ikke forurensningsproblematikken.

Humlebier

Yoko Luise Dupont & Henning Bang Madsen. 35 sider, mange farveillustrationer, hft. Natur og Museum nr 1, 2010. Naturhistorisk Museum, Århus. ISBN 978-87-91779-22-0. Pris kr. 60.

Hæftet omtaler 29 danske arter af humlebier og snyltehumler. På en farvetavle er alle gengivet, så man hurtigt kan artsbestemme dem. Tre af arterne er forsvundet fra Danmark og to er kritisk truet. Jordhumlen kan flyve 15,7 km/t, og den længste afstand fra reden en humlebi er set er 10 km (men normalt holder de fleste arter sig inden for få hundrede meters afstand). Dette og meget mere kan man læse om i dette interessante hæfte.

Dræbersneglen og andre større havesnegle

Sussie Pagh & Frank Jensen. 35 sider, mange farvefotos, hft. Natur og Museum nr 2, 2010. Naturhistorisk Museum, Århus. ISBN 978-87-91779-23-7. Pris kr 60.

Hvem kender ikke efterhånden dræbersneglen, måske haveejerens mest forhadte dyr i dag? Men navnet er misvisende, eller vil i hvert fald uvægerligt blive misforstået, idet det den dræber er planter. Men "plantedræberen" fænger nok ikke så godt... Hæftet giver anvisninger på, hvordan man bedst bekæmper sneglen, og fortæller desuden om havens andre sneglearter og deres fængslende biologi.